

LLUÍS QUINTANA I TRIAS

Universitat Autònoma de Barcelona

EFEMÈRIDES DE L'ANY MARAGALL (2010-2011)

Resum:

Es presenta un breu repàs del que ha estat l'anomenat «Any Maragall», centrant-ho però en les publicacions. Tot i que a l'hora de tancar aquest número no hi ha data per a l'aparició del que havia de ser la publicació més important, la publicació de l'obra crítica, el balanç en general és positiu.

Paraules clau: Any Maragall — publicacions — obres completes

Abstract:

We present a summary of the so called "Any Maragall", focused on the published materials. Though we don't know yet when the paramount published work, the critical edition, will appear, we consider as positive the results so far.

Key words: Year Maragall — Publications — Complete Work

La política cultural sol promoure, entre d'altres iniciatives, els anomenats «Anys», en què s'aprofita l'aniversari d'un autor (normalment un centenari) per recordar la seva obra amb activitats diverses (el que se sol anomenar una «efemèride»). Aquests «Anys» solen ser infravalorats perquè implícitament deixen entreveure que abans i després l'obra d'aquests autors queda oblidada, i perquè generen tot de

M ANY
JOAN
MARAGALL
2010-2011

productes pensats més per al comerç que per a la instrucció i el coneixement. Els que ho organitzen sovint en són conscients, com també són conscients que desapropiar-ho seria arriscat, vist que el nostre comerç cultural és fràgil, i els interessos del públic són làbils; per aquesta raó, qui això firma va participar activament en la celebració de l'Any Maragall (AM), que es va desenvolupar entre l'octubre

de 2010 i el desembre de 2011, coincidint respectivament amb els cent-cinquanta anys del seu naixement i els cent anys de la mort de Joan Maragall. Us n'ofereixo un breu resum.

La iniciativa va sorgir d'un grup d'estudiosos de l'obra el 2004; les primeres reunions es van fer a l'empara de l'Arxiu Joan Maragall,¹ i s'hi proposaven, d'entrada quatre iniciatives: a) una edició de l'obra completa; b) exposicions; c) posades en escena teatrals, i d) un congrés. Vist el que s'ha dut a terme set anys després, podem admirar-nos de la seva clarividència o pensar que, amb el temps, aquests «Anys» (recordem que abans hi havia hagut Anys Verdaguer, Pla, Rodoreda...) ja tenen una estructura

¹ La primera acta «formal» la tinc datada el 22 de gener de 2004, amb l'assistència d'Anna M. Blasco, Glòria Casals, Pere Maragall, Ignasi Moreta, Lluís Quintana i Dolça Tormo (excusava la seva assistència Enric Bou). Aquest article s'inscriu dins la producció del Grup de Recerca «A cura de», 2009 SGR 552 (AGAUR).

força definida; ¿potser podem parlar de «continuitat», aquesta paraula màgica de què tan necessitada va la nostra cultura? Efectivament, un cop posada en marxa la proposta, va arribar finalment el suport institucional, a través de la Institució de les Lletres Catalanes, que va formar un «Comitè organitzador», format per una «Comissió executiva», que es reunia regularment, i una «Comissió d'honor» (podeu trobar aquesta informació a la pàgina web que la ILC va construir)²; d'aquí van sortir les iniciatives, i especialment els recursos, per dur endavant la proposta avançada un llunyà gener de 2004.

Si prenem el conjunt d'accions realitzades durant aquest AM i les classifiquem de més a menys efímeres, ens trobem amb una llista com la següent:

I. activitats (entre les que figuren en la web de la ILC, esmentem: conferències, espectacles i lectures, multimèdia, activitats educatives, espais i rutes i altres activitats)

II. exposicions

III. congressos, jornades, seminaris, etc.

IV. publicacions

1. obra de l'autor

1.1 publicada

1.2. inèdita

2. edició crítica de l'obra

3. estudis sobre l'autor

3.1 catàlegs de les exposicions

3.2 actes dels congressos, etc.

3.3 articles en revistes especialitzades

3.4 monografies

3.5 revista Haidé

Crec que, per al lector d'aquest article, el punt més important és el IV i és aquí on em centraré; això voldrà dir que no parlaré dels muntatges teatrals o dels recitals i els seus enregistraments, no per falta d'interès sinó perquè tenen altres àmbits de divulgació, com són les ressenyes a diaris i revistes.

Seria útil saber fins a quin punt l'àmbit de les publicacions ha estat sensible a l'AM, especialment per a les obres de més envergadura: una tesi doctoral, un estudi sobre la poesia d'un autor, fins i tot un article en una revista especialitzada, no és cosa que s'improvisi en uns pocs mesos; però d'altra banda, és indubtable que determinats recursos (per a l'edició crítica de l'obra, per exemple) s'obtenen més fàcilment quan més es parla de l'autor, i fins i tot, per a publicacions més modestes, és possible engrescar un editor si sap que aquest autor és tema d'actualitat.

---

2 <http://www.joanmaragall.cat/ca/any-joan-maragall>.

Pel que fa a l'apartat 1.1, doncs, trobem tota mena de volums, llibres destinats al públic més general (Maragall ho deia en francès: *el gros publique*), especialment antologies de poesia, més rarament de prosa, i cap que reculli la seva obra periodística en castellà, tot i la seva considerable rellevància històrica, amb articles que encara ara es poden llegir perfectament, però que ningú ha considerat necessari recuperar. A mig camí entre l'obra acadèmica i l'obra destinada al gran públic es troba el volum que reuneix tota la poesia: tant la publicada, en llibres i revistes, com la inèdita; junt amb la seva única obra de teatre.³ És un tast de 2, l'edició crítica de l'obra, que no ha sortit encara tot i les il·lusions posades pel grup de maragallistes l'any 2004. Com que qui això firma n'és col·laborador, avanço una explicació que no hauria de ser una disculpa: aquesta mena d'edicions són especialment difícils perquè els interessos comercials se sacrifiquen inevitablement davant la pretensió d'exhaustivitat i rigor. Hi ha casos llegendaris de curadors d'obres crítiques que han anat postergant indefinidament la presentació definitiva del seu treball: no serà aquest el nostre cas, però l'envergadura de la feina ha resultat superior al que creïem. En qualsevol cas, el volum esmentat ha resolt un problema fonamental: la fixació del text que, en alguns casos, em temo que ha deixat obsoletes algunes de les antologies esmentades més amunt.

En d'altres seccions d'aquesta revista trobem informacions i estudis sobre traduccions a diversos idiomes de l'obra del poeta, algunes impulsades per la ILC. La traducció a l'italià de dos «Elogis»⁴ va ser presentada per Nancy de Benedetto (Universitat de Bari) durant la «Giornata Joan Maragall alla Sapienza» (Universitat degli Studi di Roma «La Sapienza», 19 de desembre de 2012).

En l'apartat 1.2 trobem reculls de cartes del poeta, iniciatives de Glòria Casals, que obren un camp en el qual els editors de l'edició crítica no s'han volgut aventurar: la publicació de la correspondència;⁵ aquesta és una obra de proporcions importants, que a més topa sovint amb problemes no acadèmics. De fet, la família Maragall s'ha ocupat des de sempre de divulgar les cartes del poeta, però és clar que la sensibilitat a les informacions íntimes que es tenia en el moment de la seva publicació fa vuitanta anys no és la mateixa que ara, i per tant cal revisar de nou tot allò que va ser publicat i incorporar-hi tot el que s'ha anat trobant des d'aleshores. Aquesta és una empresa que caldrà emprendre el dia després d'enllestir l'edició crítica.

Pel que fa a 3 tenim en primer lloc (3.1) els catàlegs. Comptem amb el de l'exposició organitzada i finançada per Acció Cultural Española i la Institució de les Lletres Catalanes sota el comissariat de Jordi Castellanos,⁶ i el de l'organitzada per la Biblioteca de Catalunya sota el comissariat de Dolça Tormo i Jaume Trabal.⁷ Estan fets amb criteris diferents: el primer ha preferit fer una bona feina de selecció de textos i una recerca meritòria de documentació gràfica, i s'han inclòs noves traduccions al castellà de poemes i d'escrius en prosa; el segon, en canvi, conté un llarg estudi on es fa una lectura molt personal i molt directa de l'obra maragalliana, sense atendre gaire a la tradició interpretativa acadèmica; s'hi cataloguen, a més, els textos i imatges presents a l'exposició.

Pel que fa a 3.2, no s'han publicat encara les actes del primer Congrés Internacional Joan Maragall

3 J. MARAGALL, *Poesia completa*, ed. de Glòria Casals i Lluís Quintana, Barcelona, Edicions 62, 2010.

4 J. MARAGALL, *Elogio della parola e della poesia, con il Canto Spirituale nella traduzione di Lello Voce*, ed. i trad. de Nancy de Benedetto, intr. de Francesco Ardolino, Nàpols, Tullio Pironti, 2011.

5 J. MARAGALL, Clara NOBLE, *Cartes del festeig*, ed. i intr. a cura de Glòria Casals, Girona, Edicions de la ela geminada, 2011; *Joan Maragall i la Universitat de Barcelona. Els estudis de dret, els amics, la literatura. Tria de textos*, a cura d'Eduard Juanmartí, Thiago Mori i Pol Serrabassa, coord. de Glòria Casals, Barcelona, Universitat de Barcelona, 2011.

6 *Joan Maragall. La paraula il·luminada/La palabra iluminada*, a cura de Jordi Castellanos, Madrid, Acció Cultural Española, 2011.

7 Dolça TORMO, Jaume TRABAL, *Maragall, terror espiritual*, Barcelona, Biblioteca de Catalunya, 2011.

(realitzat el setembre de 2011, i organitzat per la Universitat de Barcelona, Acció Cultural Espanyola i la Institució de les Lletres Catalanes, amb la col·laboració de la Universitat Autònoma de Barcelona i la Universitat Pompeu Fabra). Sí que s'han publicat les actes del simposi «El pensament de Joan Maragall», que va organitzar a Girona la Càtedra Ferrater Mora (novembre de 2010),⁸ amb la peculiaritat que aquest conté intervencions dels curadors de l'obra completa, que no van participar en canvi com a comunicadors en l'esmentat Congrés Internacional, ocupats com estaven a organitzar-lo. A partir de les línies prioritàries del simposi de Girona (filosofia i pensament de l'autor), *Joan Maragall, paraula i pensament* recull recerques lligades a les discussions estètiques, religioses i socials en què va intervenir l'autor.

En l'apartat 3.3 es poden incloure els estudis que es van presentar a la «Journée d'étude: La projection internationale de Joan Maragall» (París, 2 de maig de 2011), especialment centrada en la recepció de Maragall en diferents llengües europees, i que s'han publicat a *Catalonia. Revue électronique*,⁹ la revista del CRIMIC (Centre de Recherches Interdisciplinaires sur les Mondes Ibériques Contemporains) de la universitat Paris-Sorbonne (Paris IV). Menys especialitzada, però central en la divulgació de la cultura catalana, és la revista *Serra d'Or*, que va publicar un monogràfic sobre l'autor,¹⁰ amb estudis sobre el seu entorn ideològic i la seva implicació en la Renaixença, i ressenyes de l'esmentat volum *Poesia* (2010) i de les edicions de l'obra maragalliana en la literatura infantil i juvenil. Recentment Joaquim Molas ha publicat *Maragall i Azorín*, que refà articles seus dels anys 60.¹¹

L'apartat 3.4 és previsiblement el menys nombrós, atès que, com hem indicat al principi, l'elaboració de monografies no és cosa que s'improvisi en uns pocs mesos. Menys feina dona la reaparició d'estudis ja publicats, com *El meu Don Joan Maragall* de Josep Pijoan (1927),¹² que en el seu moment va fer molt enrenou i que feia temps que estava exhaurit, tot i que aquesta reedició sembla feta de manera precipitada. També s'ha reeditat l'«homenot» de Josep Pla sobre Maragall de 1960, inclòs després a les Obres Completes (vol. 10, 1968),¹³ però falten per reeditar altres escrits que Pla va dedicar a Maragall, des del llunyà «El senyor Maragall» de *Llanterna màgica* (1926).

Novetat absoluta són, en canvi, dues monografies que seran obres de referència: un volum de Sam Abrams¹⁴ i un d'Ignasi Moreta.¹⁵ No és aquest el lloc de fer-ne la ressenya: ja n'han donat notícia les publicacions especialitzades i, de tota manera, aquesta mena d'estudis solen ser de combustió lenta, fins i tot quan es presenten, ambdós, amb voluntat de presentar lectures alternatives. Esperem doncs que se'n segueixi parlant i se segueixin discutint.

A l'hora de tancar aquest article, m'arriben tres novetats de la Fundació Joan Maragall: *Maragall, el bàrbar*, d'Antoni Puigverd, que és la conferència que va fer el 7/10/2010 al Seminari Conciliar de

8 Josep-Maria TERRICABRAS (ed.), *Joan Maragall, paraula i pensament*, Girona, Documenta Universitaria, 2011.

9 *Catalonia. Revue électronique*, vol. 10, març de 2012, <http://www.crimic.paris-sorbonne.fr/Catalonia-10.html>.

10 *Serra d'Or*, núm. 619-20, juliol-agost de 2011. Vg. també Manuel LLANAS, «Maragall vist per Gaziel el 1927. Una anècdota polèmica», *Serra d'Or*, núm. 606, juny de 2010, p. 19-20.

11 Joaquim MOLAS, *Maragall i Azorín*, Barcelona, Claret i Fundació Joan Maragall, 2011: ID., «Maragall i la jove generació d'escriptors castellans», *Serra d'Or*, núm. 11-12, novembre-desembre de 1961, p. 48-51; ID., «Maragall y Azorín», *La Torre*, vol. XVI, 1968, p. 217-240.

12 Josep PIJOAN, *El meu don Joan Maragall*, Barcelona, Quaderns Crema, 2010.

13 Josep PLA, *Joan Maragall: un assaig*, Barcelona, Destino, 2011.

14 D. Sam ABRAMS, *Llegir Maragall, ara*, Barcelona, Proa, 2010.

15 Ignasi MORETA, *No et facis posar cendra. Pensament i religió en Joan Maragall*, Barcelona, Fragmenta, 2010

Barcelona;¹⁶ Joan Maragall, *pensador religiós. Antologia comentada de textos* d'Ignasi Moreta,¹⁷ i *Les idees religioses de Joan Maragall*, volum coordinat per Pere Lluís Font, amb articles d'Ignasi Moreta, Ramon Pla, Pere Maragall, Josep M. Jaumà i Pere Lluís Font.¹⁸

Finalment, és a la impremta el volum *En el batec del temps. Vint invitacions a la lectura de Joan Maragall en ocasió del cent cinquantè aniversari de la seva naixença i el centenari de la seva mort (2010-2011)*, a cura d'Oriol Izquierdo i Pere Maragall i amb un epíleg de Francesc Parcerisas. Contindrà textos de Francesco Ardolino, Mita Casacuberta, Glòria Casals, Enric Casasses, Josep Maria Casasús, Glòria Casals, Patricia Gabancho, Oriol Izquierdo, Josep Maria Jaumà, Jordi Llovet, Cynthia Malik (trad. de l'anglès Montse Guasch), Pere Maragall, Ignasi Moreta, Víctor Obiols, Miquel Pairolí, Francesc Parcerisas, Tònia Passola, Ronald Puppo, Jaume Radigales, Toni Sala, Simona Škrabec, Lluís Solà, Adolfo Sotelo Vázquez.

Rebut el 21 de juny de 2012
Acceptat el 30 de juliol de 2012

16 Antoni PUIGVERD, *Maragall, el bàrbar*, Barcelona, Claret i Fundació Joan Maragall, 2011.

17 I. MORETA, *Joan Maragall, pensador religiós. Antologia comentada de textos*, Barcelona, Claret i Fundació Joan Maragall, 2012.

18 Pere Lluís FONT (ed.), *Les idees religioses de Joan Maragall*, Barcelona, Cruïlla, 2012.